

Paradis in Destramare de Lucian Blaga - comentariu literar

Intre piesele cele mai reprezentative din "Lauda somnului", "Paradis in destramare" este, neindoielnic, cu deosebire simptomatice pentru sentimentul general al volumului. Analiza poeziei confirma, usor si integral, titlul foarte propriu pe care autorul i l-a dat. Ne aflam, asadar, in fata unui peisaj edenic devastat, in care arhanghelul pazitor nu mai tine in mana decat manerul unei spade ramase fara flacari, serafimii colinda pajistile si ogorul in cautarea unui adevar care li se refuza, arhanghelii ara cu pluguri de lemn, coplesiti de greutatea aripilor, ingerii goi se culca zgribuliti de frig si fan, cand porumbelul Sfantului Duh stinge luminile zilei, in vreme ce apa vie e invadata de paianjeni, rea premonitie pentru ce va urma, caci ingerii insisi vor putrezi sub glie, unde "tarana va seca povestile / din trupul trist".

Procedeul evident este acela al acumularii gradate a unei serii de elemente convergente care compun imaginea dezolanta si fara speranta a unui univers aflat in plina si cumva inexplicabila involutie. Peisajul paradiziac este asimilat unuia natural si campestru, in care fiintele celeste savarsesc gesturi obisnuite si au indeletniciri rurale: merg pe campuri, ara cu plugurile ca niste amarati gospodari si se culca in claile de fan, spre a se apara de racoarea noptilor. Nu un paradis supraterestru, idealizat, ci unul coborat din ceruri, sofianizat. Asimilarea personajelor sacre cu cele comun omenesti este un procedeu mai general al liricii de la "Gandirea" pe care Blaga il foloseste si el cu consecventa tocmai ca o expresie a perspectivei ortodoxiste asupra relatiei dintre lume si divinitate.

Nici un fel de explicatie nu lasa poetul sa se strecoare in text cu privire la cauza acestei lente decadente. Tabloul trebuie luat asa cum este ca o ipostaziere a unei stari interioare pe care o putem descifra, dar n-o gasim marturisita. Altfel spus, poezia lui Blaga, si aceasta, si oricare alta, poate fi "gustata" si simtita integral in frumusetea si desavarsirea ei fara nici o explicatie, ca si cum in ea nu s-ar ascunde nimic altceva decat propria fiinta, geloasa de structura ei care ii e suficienta si deplina, fara nevoia altui atribut.

Daca textul in sine nu legitimeaza mai mult decat o stare intensiva de melancolie si, in al doilea rand, o satisfactie deplina, venind din performanta exclusiv artistica a viziunii lirice, semantica simbolului pe care-l reprezinta universul "paradisului in destramare" se poate mult imbogati, largi si adanci printr-un demers firesc si, in definitiv, inevitabil de integrare si contextualizare.

Sunt doua operatii de intreprins: includerea poeziei in perspectiva intregului volum din care face parte si deopotriva a ansamblului operei lui Blaga si apoi relationarea tuturor cu ambianta care ii cuprinde.

Opera lui Blaga este, fara indoiala, sinteza superioara si originala ca orice sinteza a acestor influente formative si modelatoare, sublimata prin forta unei urias personalitati creatoare, care a schimbat inevitabil anumite accente ale viziunii generale, dar nu si sensul ei fundamental. si acesta poate fi rezumat, cu nuantele de rigoare, in ideea unei crize a sacralitatii pe care o traieste

omenirea moderna in conditiile civilizatiei de tip industrial, care masifica pe individ si-l instraineaza de substanta lui.

Interpretarea pe care o dobandeste in acest cadru "Paradis in destramare" devine astfel mai luminoasa, mai profunda si mai semnificativa, poezia dovedindu-se nu numai un scop in sine, dar si hieroglifa unei atitudini fata de lume, a unui mod propriu de participare la una din marile debateri spirituale ale veacului. Astfel descoperim in lirica lui Blaga, alaturi de inegalabila modernitate a expresiei sale, acel traditionalism al viziunii pe care el il imparte cu confratii sai gandiristi, dandu-i insa, spre deosebire de ei, forma cea mai subtila si mai convingatoare din punct de vedere artistic. Nostalgia unui paradis original, nealterat de dintele si furtunile timpului, se desprinde astfel prin contrast din contemplatia unui teritoriu devastat parca de un blestem implacabil si amenintat cu o moarte care pandeste pana si ultima esenta a miracolului existentei, adica povestea: "odata vor putrezi si ingerii sub glie / , tarana va seca povestile / din trupul trist". Spaima si anxietatea acestui final catastrofic constituie obsesia fundamentala a poeziei atat la nivelul structurii ei interioare, cat si prin conotatia contextuala majora care implica o intreaga atitudine si viziune existentiala.

Un "Paradis in destramare" da impresia a fi in cea mai mare parte a lui, universul imaginar al liricii lui L. Blaga, cantaret nostalgic, dezolat si nu o data chiar exasperat al unei puritati si sacralitati primordiale, periclitata de o istorie ostila, imprejurare care confera poeziei un loc cu totul reprezentativ in opera celui mai mare si mai profund creator de mister din literatura romana, un mister care nu este, bineinteles un simplu secret provocator si elucidabil, ci sensul insusi, inexorabil si ireductibil, al destinului existential al omului.

Ontologia sacrului pare sa stea, ca si Eliade, in centrul acestui mister, care ramane pentru Blaga cheia de bolta a viziunii sale lirice, ca si a sistemului sau filozofic.